

Nr 98.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förlagskapital åt Svenska spannmålsföreningen u. p. a.; given Stockholms slott den 15 februari 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 257 framställda förslag har 1934 års riksdag (skr. nr 259) till förlagskapital åt Svenska spannmålsföreningen u. p. a. anvisat för budgetåret 1934/1935 under utgifter för kapitalökning, fonden för förlag till statsverket, ett reservationsanslag av 65,000,000 kronor att utgå av lånemedel. Medelsanvisningen avsåg att bereda möjlighet för föreningen att fullgöra den inlösen till vissa bestämda priser av inom landet odlad kvarnduglig brödspannmål, som under juni—juli 1934

ålag föreningen enligt ett med staten ingånget avtal den 27 maj 1933 (jmf. Sv. förf.-saml. nr 249/1933). Anslaget beräknades under förutsättning av ett brödsädsöverskott den 1 september 1934 av cirka 340,000 ton. Beträffande villkoren för föreningens tillgodogörande av beloppet uttalades, att föreningen borde vara pliktig att å utbekomma belopp gälda ränta efter samma räntefot som den, riksgäldskontoret måste betala vid medlens upplåning, samt att föreningens återbetalningsskyldighet borde fastställas med hänsyn till den ordning, i vilken genom försäljning av inköpt brödsäd medel kunde beräknas inflyta till föreningen.

Genom samma proposition förelades riksdagen för godkännande ett förslag till förlängning av kontraktet mellan staten och föreningen. Förslaget, enligt vilket föreningens inlösningskyldighet utsträcktes att omfatta jämväl 1934 års brödsäds-skörd, godtogs av riksdagen. Sedan Kungl. Maj:t den 24 maj 1934 bemyndigat chefen för jordbruksdepartementet att å statens vägnar underteckna överenskommelse med föreningen i enlighet med riksdagens beslut, har dylik överenskommelse samma dag ingåtts (se Sv. förf.-saml. nr 214/1934).

Med utlåtande den 29 december 1934 har statens spannmålsnämnd överlämnat en den 22 i samma månad dagtecknad skrivelse från *Svenska spannmålsföreningen*, däri föreningen hemställt, att ett belopp av ytterligare 30,000,000 kronor måtte ställas till föreningens förfogande såsom rörelsekapital. Till stöd för denna hemställan har föreningen — under förmålan att föreningen beräknades hava med utgången av december 1934 förfogat över det av 1934 års riksdag anvisade anslaget i dess helhet — ytterligare anført följande.

Enär överskottet av 1933 års skörd visat sig bliva icke obetydligt större än vad tidigare beräknats skulle föreningen allaredan haft ett kapitalbehov till och med överstigande de 65 miljonerna, därest icke föreningen under sommaren och hösten 1934 för export och till foderändamål försålt vissa myckenheter brödsäd.

Av 1934 års skörd hade föreningen redan företagit vissa inköp. För föreningens verksamhet för att tillhandahålla brödsäd till foderändamål ävensom för ytterligare export, vilket senare avgjort vore att föredraga framför en årslång lagring, vore det nödvändigt att alltjämt fortsätta med inköp före inlösnings tiden den 1 juni 1935. Härför erfordrades emellertid allaredan i januari 1935 ytterligare rörelsekapital, som föreningen dock till en början torde kunna till någon del upplåna hos affärsbankerna. Av föreningen i samråd med statens spannmålsnämnd företagna beräkningar över det totala kapitalbehovet, sedan 1934 års skörd blivit till fullo inlöst, syntes tyda på att detsamma komme att uppgå till omkring 95 miljoner kronor, alltså 30 miljoner kronor utöver redan anvisat kapital. Sistnämnda belopp erfordrades successivt under tiden januari—juni 1935.

I samband härmed ville föreningen framhålla, att föreningen icke vid utgången av budgetåret 1934/1935 kunde återbetala något av det förlagskapital, som av 1934 års riksdag ställdes till föreningens förfogande, enär detsamma vid nämnda tidpunkt dels vore bundet i föreningens spannmåls-lager dels ock använts till bestridande av föreningens kostnader. Därest

föreningen bleve i tillfälle att vid relativt tidig tidpunkt genom export ytterligare lätta det tyngande spannmålsöverskottet ville det emellertid synas som skulle föreningens totala förluster åtminstone icke nämnvärt överstiga ett belopp ungefärligen motsvarande här ifrågavarande 65 miljoner kronor. En upplagring inom landet av överskottet i allt för stor utsträckning syntes däremot komma att öka föreningens förluster i icke ringa omfattning.

Statens spannmålsnämnd har tillstyrkt bifall till ifrågavarande framställning.

Utlåtanden över framställningen hava vidare efter remiss avgivits av fullmäktige i riksgäldskontoret den 18 januari 1935 och av riksräkenskapsverket den 2 februari 1935.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hava förklarat sig beredda att, därest föreningens framställning bifölles, träffa avtal med föreningen om tillhandahållande av det ifrågakommande beloppet på i huvudsak samma villkor som de, vilka gällde beträffande beloppet 65,000,000 kronor. Rörande sistnämnda villkor hava fullmäktige företett i avskrift ett mellan fullmäktige och föreningen den 31 maj 1934 ingånget avtal av innehåll, bland annat, att sagda belopp, 65,000,000 kronor, skulle i mån av behov efter rekvisition tillhandahållas föreningen av riksgäldskontoret genom insättning å en av föreningen för ändamålet öppnad giroräkning i riksbanken. Innan insättning skedde skulle föreningen till riksgäldskontoret avlämna skuldförbindelse å det belopp, rekvisitionen för varje gång avsåge. Samtliga skuldförbindelser förfölle till betalning den 30 juni 1935, därest ej dessförinnan avtal om förlängning av löptiden träffades. Föreningen vore skyldig att å sin skuld till riksgäldskontoret förskottsvis för kvartal erlægga ränta efter en räntesats, motsvarande den, som vid ingången av den period, för vilken ränta erlades, av riksbanken skulle debiteras vid övertagande från riksgäldskontoret av skattkammarväxlar med samma löptid som nämnda ränteperiod.

Riksgäldsfullmäktige hava tillika anfört, att ersättning givetvis borde beredas riksgäldskontoret för den förlust, som kunde komma att orsakas genom arrangemanget. Fullmäktige hava med hänsyn härtill framhållit såsom önskvärt att Kungl. Maj:t för innevarande års riksdag framlade en plan för ersättande av förlusten snarast möjligt medelst anslag av andra statsinkomster än lånemedel å riksstaterna för de kommande budgetåren.

Riksräkenskapsverket, vars yttrande begränsats att avse redovisningen å budgeten av den ifrågasatta medelsanvisningen, har härutinnan anfört i huvudsak följande.

Vid bedömandet av formerna för redovisningen av medel, som under löpande budgetår anvisades till förstärkning av å riksstaten för samma budgetår uppförda anslag, hade riksräkenskapsverket funnit den under budgetåren 1932/1933 och 1933/1934 tillämpade anordningen, enligt vilken såväl de nya anslagsmedlen som de för dessas täckning avsedda inkomsterna uppfördes å särskild tilläggsstat, ur budgetteknisk synpunkt äga avgjort

företråde framför det under budgetåret 1931/1932 tillämpade förfarandet, enligt vilket någon tilläggsstat icke upprättades.

Med utgångspunkt från att riksstatens centrala uppgift vore att lämna en så vitt möjligt fullständig översikt av anvisade anslagsmedel och för dessas täckning påräkneliga inkomster, hade ämbetsverket nämligen ansett konsekvensen fordra, att varje efter tidpunkten för riksstatens fastställande nytillkommen medelsanvisning, för vilkens täckning särskilda inkomster disponerades, redovisades å en för ändamålet upprättad tilläggsstat. Endast under förutsättning att denna regel undantagslöst tillämpades, komme de för olika budgetår upprättade riksstaterna med inräknande i förekommande fall av tilläggsstaterna att lämna en korrekt redovisning av de sammanlagda i statsbudgeten ingående medelsanvisningarna och de mot dessa svarande beräknade inkomsterna.

Riksräkenskapsverket ville vidare framhålla, att enligt dess uppfattning kravet på uppförandet av under respektive budgetår erforderliga nya medelsanvisningar å särskilda tilläggsstater ägde samma giltighet vare sig de nya anslagsmedlen avsåges skola finansieras av lånemedel eller av andra statsinkomster.

Vad härefter anginge nu omhandlade medelsanvisning å 30 miljoner kronor för beredande av ytterligare förlagskapital åt Svenska spannmålsföreningen, vilken anvisning beräknats skola utgå av lånemedel, syntes av den till årets statsverksproposition fogade finansplanen framgå, att avsikten emellertid icke varit att uppföra ifrågavarande medel å en för ändamålet upprättad tilläggsstat.

Under förutsättning att anordningen med tilläggsstat sålunda icke ansågs böra tillämpas vid förevarande medelsanvisning, torde Kungl. Maj:ts hemställan i den blivande propositionen i ärendet allenast böra avse ett bemyndigande för fullmäktige i riksgäldskontoret att ställa ett belopp av ytterligare högst 30 miljoner kronor till spannmålsföreningens förfogande. I motiveringen borde emellertid angivas, att i den blivande budgetredovisningen berörda statsutgift skulle avföras å det i riksstaten för innevarande budgetår under fonden för förslag till statsverket uppförda anslaget till förlagskapital åt föreningen samt nämnda anslag beredas täckning genom överföring från den i samma riksstat uppförda inkomstiteln »Övriga låne-medel».

*Departements-
chefen.* I sitt den 5 januari 1935 avgivna betänkande med förslag angående åtgärder till spannmålsodlingens stödjande (stat. off. utr. 1935:1) har 1934 års spannmålsutredning föreslagit avveckling av Svenska spannmålsföreningens u. p. a. rörelse. Till denna fråga liksom till frågan om de förluster, föreningen lidit genom sin verksamhet, torde jag få tillfälle att återkomma i annat sammanhang. Dessa spörsmål skola alltså icke här upptagas till prövning.

Även enligt berörda förslag avses föreningens inlösningskyldighet emellertid skola kvarstå sommaren 1935. Det torde ej kunna undvikas, att de inköp av spannmål, som föreningen verkställer till sommarens inlösningspriser, i den mån spannmålen ej kan avsättas före hösten tillskynda föreningen förluster genom det prisfall, som regelmässigt inträder då den nya skörden kommer i marknaden. Förlusterna bliva större, ju större mycken-

het spannmål, som måste inköpas. Det kan därför uppenbarligen under vissa förhållanden vara ekonomiskt fördelaktigt för föreningen att redan innan sommarens inlösningssskyldighet inträder uppköpa spannmål till dessförrinnan gällande lägre priser samt genom export eller denaturering för foderändamål undandraga denna spannmål landets brödsädsmarknad. Då staten ytterst ansvarar för föreningens förluster, är det alltså ett intresse för staten, att föreningen beredes möjlighet till dylik förtidsinlösen. Det är givetvis vanskligt att beräkna storleken av det kapital, som kräves för fullgörandet av föreningens inlösningssskyldighet, särskilt då brödsädsinventeringen för året ännu ej avslutats. Någon anledning till erinran mot det av föreningen beräknade och av statens spannmålsnämnd godkända beloppet 95,000,000 kronor har jag emellertid ej funnit. Då föreningen redan anväts såsom förlagskapital 65,000,000 kronor, skulle alltså ytterligare erfordras det av föreningen nu äskade beloppet 30,000,000 kronor. Jag tillstyrker, att detta belopp tillförsäkras föreningen.

Vad den budgettekniska sidan av frågan angår får jag efter samråd med chefen för finansdepartementet förorda, att medelsanskaffningen sker i den av riksräkenskapsverket alternativt föreslagna formen av ett bemyndigande för riksgäldsfullmäktige att ställa beloppet, vilket torde böra utgå av låne-medel, till föreningens förfogande. Villkoren för beloppets tillgodonjutande torde böra vara desamma som de beträffande reservationsanslaget å 65,000,000 kronor föreskrivna. På sätt riksräkenskapsverket föreslagit, torde beloppet avföras å sagda anslag och detta beredas täckning genom överföring från den i innevarande års riksstat uppförda inkomsttiteln »Övriga lånemedel».

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ställa ett belopp av högst 30,000,000 kronor såsom förlagskapital till Svenska spannmålsföreningens u. p. a. förfogande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Nils Flodman.

